

Як відомо, наша судова система має певні недоліки (тривалість судових процесів, переважаючі витрати під час судового процесу та втрата довіри з боку громадян до судової системи). Через подібні труднощі люди намагаються оминати судові процеси та намагаються вирішити свої конфлікти самостійно, що в решті-решт не призводить ні до чого або знову ж таки до судового процесу. Саме через ці проблеми медіація і є одним із найперспективніших способів вирішення конфліктних ситуацій у суспільстві. Адже, як було зазначено раніше, медіатори не наділені правом, а отже сторони нічого не втраять, якщо почнуть цей процес. Більше того, обравши медіацію замість суду суперники мають можливість самостійно вимірювати справедливість рішень та зберегти позитивні відносини зі своїм конкурентом.

На цей момент відбувається так зване “вбудовування” інституту медіації в судову систему України. Не зважаючи на це, медіація не порушує вже перевірені часом інститути суду, а лише доповнює їх, при цьому не змінюючи. Уже сьогодні суд може рекомендувати метод медіації сторонам, але слід зауважити, що сторони мають повне право від цієї рекомендації відмовитись.

Підсумовуючи все вищесказане, можна сказати, що хоча медіація в Україні лише зароджується, вона вже має під собою міцний фундамент та потенціал для розвитку. Такі фактори, як неідеальність судової системи та витрати на її процес будуть лише підштовхувати людей до процесу медіації, що, на відмінну від першої, не буде їм нічим загрожувати.

1. Медіація у професійній діяльності юриста. За редакцією Наталі Крестовської, Луїзи Романадзе. Одеса, 2019 рік .462 с.

2. Боброва О.М. Відновне правосуддя. Особливості впровадження процедури медіації: європейський досвід / О.М. Боброва, О.О. Горова, В.В. Землянська, Н.М. Прокопенко. К.: Наш час, 2006. 164 с.

3. Землянська В. Аналіз практики судових та правоохоронних органів з впровадження процедури медіації в Англії, Бельгії та Німеччині. 2007 рік.

4. Закон України про медіацію від 17 грудня 2015 року №3665, URL : https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463.

Владислав КУХАР
Святослав МАСЮК

курсанти факультету підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

С. В. Корогод
викладач кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
капітан поліції

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ В ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Світова практика застосування медіації свідчить, що медіація є досить ефективною формою для захисту, що цілком успішно функціонує поряд із судовим захистом.

Інститут медіації, що близько 20 років використовується провідними країнами світу, викликає усе більшу зацікавленість і в українському суспільстві. Проте, медіація на теренах нашої країни сприймається вкрай неоднозначно, як українськими спеціалістами у сфері права, так і суспільством. Який фактор впливає на це? Відповідаючи на це складне запитання, слід виділити дев'ять основних несподіваних проблем, які заважають впровадженню та використанню медіації в Україні, а саме:

1. Відсутність норм законодавства, що послідовно та системно налагодили б цю процедуру. Наразі, існує близько десяти законопроектів про медіацію, жоден з яких не набув чинності через змістовні вади, що стало предметом справедливої критики в професійному юридичному середовищі.

2. Невизначеність стосовно вибору концепції медіації, що потрібно запроваджувати в національне законодавство. Сьогодні в Україні не існує консолідованого бачення щодо того, яку з відомих концепцій обрати для запровадження у вітчизняне законодавство. Із цього приводу науковці діляться на два табори. Деякі підтримують концепцію судового посередництва (що є невід'ємною частиною судової процесуальної процедури), інші – автономну концепцію. Представники останньої концепції запевняють, що медіація має бути автономним способом вирішення юридичних спорів, а отже, вона має функціонувати паралельно із судовим захистом та не поглинатися тими чи іншими видами судочинства [1 с. 149-152].

3. Інерційне відношення суспільства до юридичного захисту переважно у вигляді судового захисту. У разі виникнення спору, на думку переважної більшості українців, його слід вирішувати через суд, переклавши відповідальність на суддю за прийняте рішення та залишивши за собою право його оспорювати, у разі неотримання очікуваного результату.

4. Низька довіра до цієї послуги, пов'язана із недостатньою обізнаністю населення щодо провідної ролі медіації. Проблематика полягає в тому, що велика кількість людей не мають уявлення стосовно існування примирної процедури, такої, наприклад, як медіація, і через це люди намагаються одразу вирішити проблемне питання через суд. Із метою вибудовування інформаційного іміджу медіації у суспільстві створюються окремі проекти, що фінансуються донорами з різних країн світу, але їх вплив є недостатнім. Окремою проблемою є недостатня координація зусиль щодо розвитку медіації. Зміст інформації розподілений за регіональним принципом нерівномірно – основні інформаційні потоки зосереджені у великих містах обласного значення, а вся районних центрах існує інформаційний вакуум [2, с. 17].

5. Менталітет суспільства, бажання однієї зі сторін задовольнити лише свої інтереси, не бажаючи йти на компроміс. Наразі більшість українців ще не розуміють різниці між медіацією та медитацією, медіумами, медіа і т. п., ментально не сприймають цей термін і втрачають можливість зменшувати кількість конфліктів і перетворювати проблему на шанс. Відсутність бажання суспільства знайти рішення, що буде підходити обом сторонам конфлікту, спричиняє використання традиційного змагального вирішення спорів за допомогою правосуддя, яке сприяє напрузі юридичних конфліктів, а підсумкове судове рішення задовольняє інтереси лише однієї зі сторін.

6. Низький рівень правової культури населення, без якого неможливо провести реформи щодо запровадження певного правового інституту. Правова культура – це система правових цінностей, що відповідають рівню досягнутого суспільством правового прогресу й відображають у правовій формі стан свободи особи, інші соціальні цінності. Деякі вчені визначають, що правова культура – це система таких ідеальних елементів, що належать до сфери дії права та відображаються у свідомості та поведінці людей. На сьогодні відсутні прояви затребуваності та поширення медіації. Коли українці почнуть користуватися медіацією як варіантом швидкого вирішення конфлікту та спору, ось це і буде відображенням розвитку правової культури суспільства та готовності громадян до діалогу як з державою, так і між собою тощо [3, с. 264].

7. Відсутність фінансової підтримки з боку країни, оскільки будь-які реформи потребують чималих витрат. Для того, щоб поширити медіацію як процедуру врегулювання спору потрібно надати можливість конфліктуючим сторонам безоплатно спробувати вирішити конфлікт за допомогою медіації. Для цього потрібна фінансова підтримка держави, а саме покриття витрат на медіацію в рамках безкоштовної юридичної допомоги. Як приклад фінансової підтримки медіації з боку країни можна навести США, де медіація, що проводиться за обов'язковим приписом суду, здійснюється, переважно, за кошти держави, окрім виняткових випадків, визначених судом. Закони деяких штатів із цього приводу надають право суду встановлювати фіксовану вартість медіації.

8. Якість надання медіаторами своїх послуг. В Україні надання послуг медіації не організовано централізовано, акцент робиться на самоврядуванні медіаторів. Це має місце, якщо існує жорсткий контроль якості. Зрештою, якість відіграє вирішальну роль

для формування довіри серед широкої громадськості.

9. Монополія освітніх закладів, що готують медіаторів. У наш час в Україні досить невелика кількість навчальних закладів, особливо сертифікованих, де початківці мають змогу отримати знання та навички необхідні для практики медіації або підвищити кваліфікацію, яку вони вже мають. На сьогодні, медіація в Україні існує на засадах самоврядування без будь-якого спеціально визначеного законом статусу «обов'язковості».

Отже, системно-послідовне вирішення проблем, про які йшлося вище, дозволить запровадити в Україні ще одну прогресивну форму захисту прав та інтересів суб'єктів приватноправових відносин. Усебічне застосування медіаційного захисту, поміж інших позитивних наслідків, призведе також до підвищення ефективності судового захисту, адже значна кількість спорів вирішуватиметься в позасудових процедурах, що знизить завантаженість судів і дозволить їм концентруватися на тих категоріях спорів, які вирішити шляхом медіаційного посередництва неможливо.

1. Медіація у професійній діяльності юриста / за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса: Екологія, 2019. 462 с. URL : <https://www.legalaid.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/mediatsiya-u-profesijnij-diyalnosti-yurysta.pdf>.

2. Маан Б., Сергеева А., Сергеева С., Романадзе Л., Родченко В. Гар-Аналіз впровадження інституту медіації в Україні. 2020. с. 16-19. URL : <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5f5/f7d/2a9/5f5f7d2a9b5cb356474501.pdf>.

3. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. с. 264. URL : https://www.naiuu.kiev.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf.

Катерина КУЦИК

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ ПРИ ВРЕГУЛЮВАННІ ТРУДОВИХ СПОРІВ (КОНФЛІКТІВ)

Інтереси роботодавців і найманих працівників не завжди співпадають, тому природньо є можливість зіткнення цих інтересів на будь-якій стадії трудових правовідносин. Розбіжності, що виникають між працівником (колективом працівників) і власником підприємства або уповноваженим ним органом із приводу застосування норм трудового законодавства призводять до виникнення трудових спорів (конфліктів). Їх причинами можуть бути як застосування законодавства про працю, так і встановлення чи зміна умов праці. Залежно від суб'єктного складу, трудові спори розділяють на індивідуальні та колективні, що, у свою чергу, впливає на особливості їх врегулювання.

Індивідуальні трудові спори є найбільш поширеним видом трудових спорів. Вони можуть вирішуватись безпосередньо у судовому порядку, що передбачено Конституцією України (ст. ст. 55, 124) та ст. 232 КЗпП України; у загальному порядку, шляхом звернення до комісії по трудових спорах чи суду (ст. 221 КЗпП України) або ж в особливому порядку, зумовленому специфічним суб'єктивним складом спору.

Комісія по трудовим спорам є обов'язковим первинним органом із розгляду трудових спорів, що виникають на підприємствах, в установах, організаціях, за винятком спорів, зазначених у КЗпП України (трудова спори суддів, прокурорсько-слідчих працівників, а також працівників навчальних, наукових та інших установ прокуратури, які мають класні чини, особливості розгляду яких встановлюються законодавством (ст. 222 КЗпП України); трудові спори, що підлягають безпосередньому розглядові у районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судах і вичерпний перелік яких міститься у ст. 232 КЗпП України). У ч. 2 ст. 224 КЗпП України законодавець визначив, що комісія по трудовим спорам розглядає трудовий спір, якщо працівник самостійно або з участю профспілкової організації, що представляє його інтереси, не врегулював розбіжності під час безпосередніх переговорів із власником або уповноваженим ним